

1 op 5 loopt school in de buitenbaan

Onze kinderen en jongeren zijn onze toekomst. Zij maken de wereld van morgen, zij moeten kunnen dromen, leren en groeien. Ze starten niet met een wit blad. De maatschappij zoals ze er is, wordt hun leefwereld, waar ze verder op bouwen. De context waarin kinderen en jongeren opgroeien is sterk verschillend. Elke leerling heeft z'n eigen context. Kansrijk en kansarm komen samen terecht op de schoolbanken.

Uit elk kind het allerbeste halen moet de doelstelling zijn van het gehele onderwijs. De realiteit is echter anders. Kinderen uit gezinnen in armoede hebben meer kans op slechtere schoolresultaten, op zittenblijven, op schoolmoetheid. Hebben ze minder talent? Of moeten ze veel meer afstand leggen dan kinderen in de binnenbaan?

Gevangen in het armoedeweb

Hoe komt het dat de sociale ongelijkheid zo'n sterke invloed heeft op de schoolresultaten? Eén van de verklaringen is dat de kinderen en jongeren ook gevangen zitten in het armoedeweb. Ze ondervinden de gevolgen van armoede op verschillende levensdomeinen, waaronder onderwijs, maar evengoed huisvesting, sociale contacten, vrije tijd, gezondheid ... De ene uitsluiting hangt samen met de andere en versterkt elkaar. Als je bijvoorbeeld je huiswerk moet maken in dezelfde ruimte waar je kleine broertje lawaai maakt tijdens het spelen en mama aan het koken is, dan zal je je moeilijker kunnen concentreren. Of wie in armoede leeft is vaker ziek en veel lessen missen omwille van ziekte heeft geen goede invloed op de slaagkansen.

Ongelijkheid op school

Ook op school speelt de armoedesituatie verder door. Wie met weinig middelen moet rondkomen, merkt al snel dat kosteloos leerplichtonderwijs nog veraf is. Al in de basisschool lopen de kosten, ondanks de maximumfactuur, voor sommigen al te hoog op. In het secundair en hoger onderwijs wordt dat alleen maar moeilijker.

De kostenproblematiek is slechts één factor. Wel één die soms veel bepaalt. Al te vaak zien leerlingen te veel af van problemen met schoolkosten, terwijl zij zich daar eigenlijk niet mee bezig moeten houden. Kinderen en jongeren in armoede weten meestal zeer goed dat er thuis armoedeproblemen zijn en proberen waar ze kunnen mee te helpen, soms door zelf al te beslissen aan welke activiteit ze wel of niet deelnemen, omdat ze weten dat die kost er niet meer bij kan.

Ook scholen weten niet altijd hoe om te gaan met onbetaalde schoolfacturen. Nog in te veel scholen wordt de leerling betrokken partij bij betalingsproblemen. Nota's in de agenda, een herinneringsbrief meegeven met de boodschap dat de rekening nog moet betaald worden, in klasverband ophalen van bijdragen, rapporten niet meegeven omwille van betalingsachterstand ... Jammer genoeg zijn er scholen waar grof in de fout wordt gegaan in de omgang met gezinnen in armoede, in de meeste gevallen is het echter een gebrek aan kennis of tools om hier goed mee om te gaan.

Gelijke kansen kan je leren

Kan je als school armoede oplossen? Hoegenaamd niet, maar concrete acties kunnen wel het verschil maken. Een duidelijk kostenberheersend beleid is een eerste stap. Minstens even belangrijk is de profilering van de school. De communicatie met de leerlingen en de ouders is cruciaal, net als het netwerk rond de school. Vertrouwen creëren, problemen bespreekbaar maken maar ook begrip tonen en samen naar oplossingen zoeken is erg belangrijk.

Er bestaat niet één recept om deze problemen aan te pakken. Oplossingen op maat werken het best, zeker als ze gedragen worden door het hele schoolteam. Heel wat goede praktijken tonen hoe het moet. Meestal vraagt dit een extra inspanning van iedereen op school, maar de beloning volgt ook. Meer betrokken ouders, leerlingen die zicht beter in hun vel voelen, frustraties bij leerkrachten die wegebben, minder onbetaalde schoolfacturen, meer dialoog en betere schoolresultaten.

Systemen van uitsluiting aanpakken

Armoede en onderwijs, het is een complexe relatie. Naast de algemene armoedesituatie van gezinnen, het beleid op school, spelen ook de structuren van het onderwijs een rol. Ons onderwijs scoort internationaal zeer goed. Veel minder goed scoren we voor de sociaaleconomische determinanten. Leerlingen uit lagere sociaaleconomische klassen scoren beduidend minder goed. Het verschil tussen de sterkere en zwakkere leerlingen is in het Vlaamse onderwijs groot. Ook leerlingen van andere origine scoren niet goed. Belangrijk hierbij is ook de combinatie van armoede en andere afkomst. Aangezien de armoedecijfers bij etnisch-culturele minderheden in ons land ook erg hoog zijn, is het voor hen vaak een combinatie van factoren. Ons onderwijssysteem slaagt er niet in om de ongelijkheid aan de start teniet te doen of zelfs te verkleinen. Zomaar één element aanhalen als oplossing zou te kort door de bocht zijn. Een verbetering zal altijd een mix van maatregelen zijn.

Samen voor een kwaliteitsvol onderwijs

Deze campagne vertrekt vanuit het geloof dat iedereen het beste wil voor de toekomst van onze kinderen en jongeren. Elke ouder is fier als z'n kind het goed doet. Mensen in armoede dromen er van dat hun kinderen het beter zullen hebben als zichzelf. Ook scholen en leerkrachten willen niets liever als vaststellen dat hun (oud)leerlingen het goed doen, dat ze succes hebben in wat ze ook doen. Een samenleving en een beleid kunnen weinig beter en efficiënter doen dan investeren in kinderen en jongeren. Het rendement daarvan is reuzegroot.

Armoede mag je leven niet bepalen, al zeker niet op jonge leeftijd. De realiteit vandaag is anders. Armoede wordt doorgegeven van generatie op generatie. Samen moeten we werk maken van gelijke kansen. Daarvoor moeten we aanvaarden dat we leerlingen ongelijk zullen moeten ondersteunen, want niet iedereen komt gelijk aan de start. Vanuit die insteek kunnen we oplossingen vinden om al onze leerlingen sterker te maken en samen voor een kwaliteitsvol onderwijs te gaan en een toekomst zonder armoede.

Oproep campagne 2018

Zolang armoede de reden is waarom kinderen hun diploma niet halen, laten we veel talent verloren gaan. Geef kinderen uit kansarme gezinnen een eerlijke kans.
Steun Samen Tegen Armoede in de strijd tegen deze vorm van uitsluiting.